A bankkártyapiac fejlődése és elemzése

BROK ERIKA

Bevezető

A bankkártya üzletág napjaink egyik legrohamosabban fejlődő üzletága. Megjelenésétől fogva folyamatosan átalakítja, befolyásolja vásárlásainkat, kifizetéseinket, pénzkezelési szokásainkat.

Hazánkban a '90-es évek derekára fejlődtek ki a bankkártyákhoz kapcsolódó elektronikus szolgáltatások. A vezető bankok szolgáltatásaik elektronizálásával az ügyfelek kényelemérzetét, a működés hatékonyságát szeretnék maximalizálni. A következőkben e dinamikusan fejlődő üzletág múltját és jelenét szeretném vizsgálni. Céljaim közé tartozik a bankkártyák technikai fejlődésének végigkövetése, a jelenleg is használt csatornák és eszközök kibővítési lehetőségeinek a vizsgálata, valamint a bankkártya-használat fejlődési irányának bemutatása.

Kezdetben a debitkártyák (adóskártyák) jelentek meg, és a legtöbb helyen ma is túlsúlyban vannak, majd ahogy kezdett telítődni a piac, a bankok elkezdték a hitelkártyák nagy volumenű kibocsátását. Románia legfontosabb bankjait és a legnépszerűbb nemzetközi kártyatársaságokat vizsgálom a hitelkártyapiacon való részesedés alapján. Továbbá be szeretném mutatni az egyre inkább alkalmazott chipkártyákat és a jövőben használatos elektronikus pénztárcát, végül pedig a SWOT-analízist alkalmazva elemzést végzek a hitelkártyapiacra vonatkozóan.

Az üzletág múltja

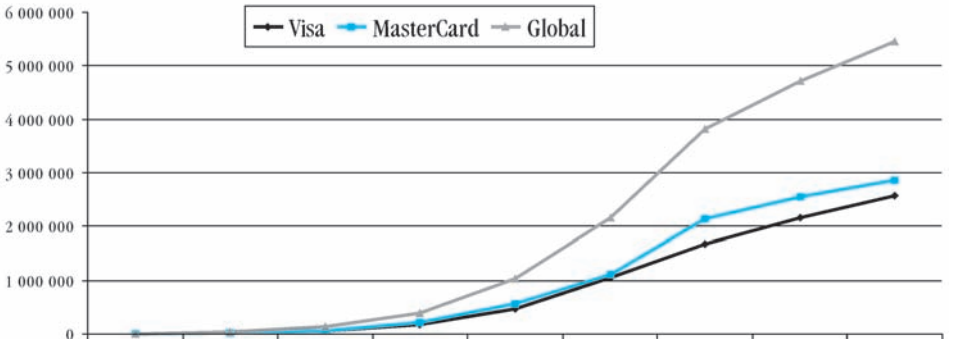
Az első kártyákat a XX. század elején először szállodák és kereskedők bocsátották ki. Ez azt jelenti, hogy a kártyákra először nem a pénzügyi, hanem a kereskedelmi és vendéglátóipari ágazatban figyeltek fel. Ezeket a kártyákat akkor a rendszeresen visszatérő és megbízható ügyfelek részére készítették, akik a tartozásaikat utólag fizették ki. Ennek az új készpénzkímélő fizetési eszköznek az igénybevétele a kártyakibocsátóknak is előnyöket jelentett, mert ily módon az ügyfeleik száma megnövekedett. Később, amikor a vásárlók kezdtek megbarátkozni a kártyahasználattal, a kereskedők kölcsönös kártyaelfogadási megállapodásokat kötöttek egymással, ami azt jelentette, hogy a vásárló a kártyáját egy-egy áruházi láncban használhatta.

A nemzetközi piacot vizsgálva, az első bankkártyák megjelenése az 1950-es időszakra tehető, amikor az Amerikai Egyesült Államokban a Diners Club kibocsátotta az első éttermekben használatos kártyákat. Európában az első kártyák az 1960-as évek közepén jelentek meg, főleg Nagy-Britanniában, Franciaországban, Németországban és Hollandiában. Térségünkbe a bankkártya akkor jutott el, amikor a nemzetközi turizmus kezdett megélénkülni, és a szállodák egy része a bankkártyát is elfogadta fizetési eszközként. Ezeken a kártyákon az American Express, a Diners Club, a Visa és az Eurocard emblémák valamelyike volt megtalálható.

1992-ben hazánkban is megjelentek az első kártyák, ebben az évben több bank is egyezségre lépett a Visa International nemzetközi kártyatársasággal. A bankkártyákkal kapcsolatos tranzakciók lebonyolítására 1994-ben megalakult a Romcard kereskedelmi társaság, amelyet a következő kereskedelmi bankok hoztak létre bukaresti székhellyel: Banca Comercială Română (Román Kereskedelmi Bank Rt.), Bancorex (Román Külkereskedelmi Bank), Banca Română pentru Dezvoltare (BRD, Román Fejlesztési Bank Rt.), Banca Comercială „Ion Țiriac" („Ion Țiriac" Kereskedelmi Bank) és a Banca Agricolă (Mezőgazdasági Bank Rt.).

Az első hazai pénznemre alapuló fizetési kártyát PRIMA néven a BRD bocsátotta ki 1995 decemberében Visa logó alatt. Ezután sorra jelentek meg a hazai piacon a különböző kártyatársaságok logóival ellátott kártyák.

Az első hitelkártya megjelenése az 1999-es évre tehető, amikor hazánkban a Transilvania Bank volt úttörő ezen a téren. Hazánk kártyapiaci fejlődése legjobban a következő ábrával szemléltethető:

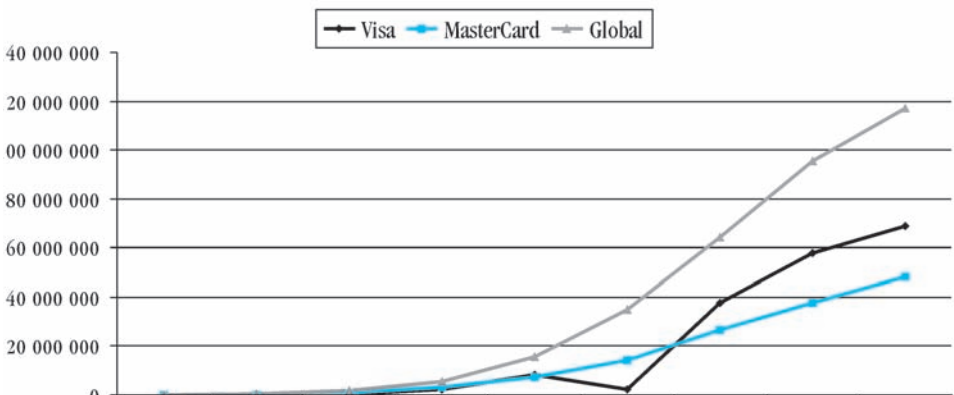
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004* szept.
Visa	1673	12 953	58 632	178 544	468 232	1 045 984	1 679 776	2 164 671	2 576 115
MasterCard	100	26 506	58 529	215 000	556 000	1 108 000	2 148 000	2 549 375	2 872 719
Global	1773	39 459	144 161	393 544	1 024 232	2 153 984	3 827 776	4 714 046	5 448 834

1. ábra. A bankkártyapiac fejlődése 1996 és 2004 között Romániában (darabszám)

Forrás: http://www.no-cash.ro/raport/editorial.html

A fenti ábra hazánk bankkártya-térképének is tekinthető, hiszen mindent elárul erről az újonnan kialakult iparágról. Mint minden más ország, mi is kevés számú kártyával kezdtünk, a népesség bizalmának meghódítása Romániában sem bizonyult könnyű feladatnak. Az 1996-os és 1997-es években még csak a nagyobb kereskedelmi bankok bocsátanak ki kártyákat, de a fejlődés egyre inkább érezhető. 1999-től nálunk is bekövetkezik az a robbanás, amely más országokban korábban érezhető volt. 1999-ről 2000-re a kártyák száma megduplázódik és eléri a 2 milliós számot. A robbanás után a piac gyorsan növekedik, a kibocsátó bankok egymás után dobják piacra e készpénzkímélő fizetési eszközöket. Napjainkra a forgalomban levő bankkártyák száma túllépte a 6 milliós küszöböt, az emberek már egyre kevésbé tartják státusszimbólumnak a kártyák használatát és lassan a mindennapjaikban is használják.

A bankkártyapiac fejlődését a tranzakciók számának növekedésében is érzékelhetjük. Ezt mutatja be a 2. ábra, amelyből megtudhatjuk, hogy akárcsak a kártyaszámokat illetően, a robbanás a tranzakciók számának növekedésében is 2000-ben kezdődött és folytatódik egészen napjainkig. Mára a kártyákkal kapcsolatos ügyletek száma lassan a 120 millióhoz közelít évente, ez azt jelenti, hogy 2004-ben 30-szor annyi ügyletet bonyolítottak le, mint az 1999-es esztendőben.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004* szept.
Visa	36600	270 919	532 985	2 241 000	8 284 000	2 066 000	37 471 079	57 879 592	68 740 000
MasterCard	17145	181 796	1 084 404	3 160 772	7 333 961	14 216 828	26 805 483	37 596 460	48 275 368
Global	53745	452 716	1 617 389	5 401 772	15 617 961	34 682 828	64 276 562	95 479 052	117 015 368

2. ábra. A Visa és a MasterCard által kibocsátott kártyák tranzakcióinak száma

Forrás:http://www.no-cash.ro/statistici/statistici.html

Az üzletág jelene

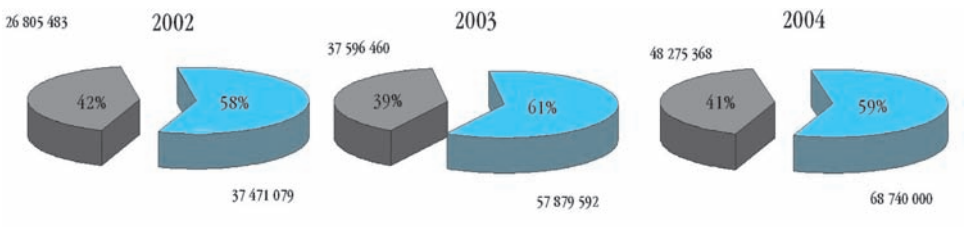
Napjainkban a világon 1,5 milliárd ember használja a kártyákat fizetésre és pénzfelvételre. Jelenleg Romániában a Visa és a MasterCard társaság a piacvezető, az ő emblémáik szerepelnek leggyakrabban a kibocsátott kártyákon. Az American Express kártyatársasággal szerződést kötött a BancPost, így hazánk kártyapiacán az AMEX is megjelent.

Hazánkban a bankkártyák megjelenése utáni években a Visa és a MasterCard nemzetközi kibocsátótársaságok között a piac a következőképpen oszlott meg (adatok a www.no-cash.ro oldalról):

1. táblázat. A nemzetközi kártyatársaságok piaci részesedése:

Évek	Kártyák száma összesen (db)	Logótípusok megoszlása			
		MasterCard		Visa	
		db	Piaci részesedés (%)	db	Piaci részesedés (%)
1996	1773	100	5,64	1673	94,36
1997	39 459	26 506	67,17	12 953	32,83
1998	144 161	58 529	40,60	85 632	59,40
1999	393 544	215 000	54,63	178 544	45,37
2000	1 024 232	556 000	54,28	468 232	45,72
2001	2 153 984	1 108 000	51,44	1 045 984	48,56
2002	3 827 776	2 148 000	56,11	1 679 776	43,89
2003	4 714 046	2 549 376	54,08	2 164 671	45,92
2004	5 955 841	3 140 000	52,72	2 815 841	47,28

Forrás: saját számítások

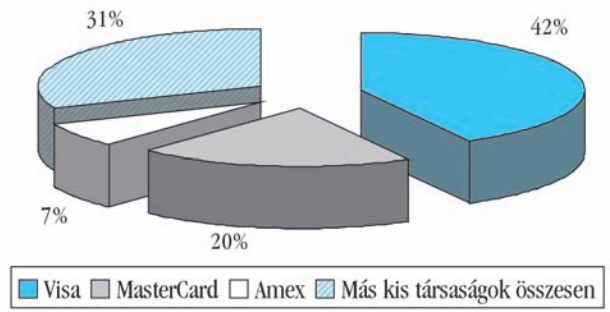

3. ábra. A lebonyolított műveletek száma alapján a Visa és a MasterCard piaci részesedése

Forrás: http://www.no-cash.ro/statistici/statistici.html

A 3-as ábra szerint hazánkban a tranzakciók számát illetően a MasterCard (kék színnel jelzett) társaság mindig piacvezető pozícióban volt. Az eloszlás a két társaság között az évek folyamán jelentős mértékben nem változott, viszont a műveletek száma igen. Ez 2002-ről 2004-re szinte megduplázódott. 2004-ben az ügyletek értékét figyelembe véve a Visa és a MasterCard társaságok között a piac a következőképpen oszlott fel: az előbbi a piac 43%-át, a MasterCard pedig az 57%-át birtokolta.

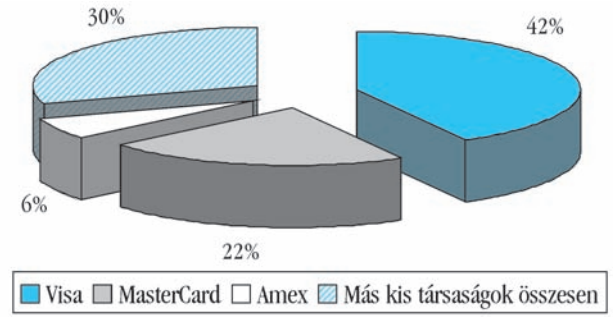
A *Nilson Report* angol nyelvű szakfolyóirat felmérései szerint a bankkártyák piaca világviszonylatban 2001-ben a következőképpen oszlott meg a piacvezető kártyatáraságok között, akik összesen 27,3 milliárd bankkártyát bocsátottak ki:

4. ábra. A bankkártyapiac szerkezete 2001-ben

Forrás: saját számítás, adatok a www.no-cash.ro oldalról

A *Nilson Report* becsléseket készített arra, hogy 10 évre rá, azaz 2010-ben milyen lesz a világon a bankkártyapiaci eloszlás. A becslések szerint 55,22 milliárd darab bankkártya lesz majd forgalomban:

5. ábra. A bankkártyapiac becsült eloszlása 2010-ben

Forrás: saját számítás, adatok a no-cash oldalról

A klasszikus hitelkártya

Napjainkban egyre nagyobb szerepe van azoknak a műanyaglapocskáknak, amelyekkel bankautomatákból (ATM-ekből) pénzt vehetünk fel, vásárolhatunk velük POS (Point of sale, kártyaolvasó) terminállal felszerelt üzletekben, és ennek során akár át is léphetjük a számlaegyenlegünket. Pár éve még érdekesség volt, ha amerikai filmekben azt láttuk, hogy egy-egy teljesen átlagos embernek akár 8–10 ilyen hitelkártyája van, ma már nálunk is teljes természetességgel használják a banki ügyfelek, de egyelőre inkább csak az automatákban.

Az első hitelkártyát 1914-ben a General Petroleum Corporation bocsátotta ki a dolgozói számára. A hitelkártya üzletág azonban csak a II. világháború után vett lendületet, akkor is először az Egyesült Államokban, ahol a Diners Club nevű cég volt a piacvezető. Nem sokkal később az American Express is kibocsátotta az ehhez hasonló T&E67 kártyáját. A kártyák Európában is bevezetésre kerültek az 50-es évek során, mégis itt inkább csak a 70-es években terjedt el a használatuk.

Jóföldi Endre a hitelkártyáknak két csoportját különbözteti meg a fizetési feltételek, a használat és a kibocsátó személye alapján. A két típus a következő:

1. Variable Repayment Card (VPC). Ez a fejlett országokban elterjedt és klasszikusnak nevezett hitelkártyatípus. Jellemzője, hogy a kibocsátó által megszabott limit alatt bármilyen mértékű vásárlást lehetővé tesz. A hiteltörlesztés havi részletekben történik, de az ügyfél ezek után két lehetőség közül választhat: „kiegyenlítheti a számláját még a hó végi zárás előtt, és ezzel megkíméli magát a kamatkiadásoktól vagy részleges törlesztésbe kezd csak, aminek a minimális összege általában az egyenleg öt százaléka szokott lenni. Természetesen ekkor a hitelösszegre kamatot kell fizetni, mely kamat jóval magasabb az általában szokásos hitelkamatoknál."[2]

2. Fixed Repayment Card (FPC). Ezeknek a típusú kártyáknak a fő jellemzőjük, hogy az ügyfél ugyan hozzájuthat hitelhez, de azt még a hó végi zárás előtt vissza kell fizetnie, ellenkező esetben a bank igen magas büntetőkamatot számol fel. Ezeket a típusú kártyákat az angolszász országokban *charge card*oknak nevezik, hiszen a kártya használója éves kártyadíjat fizet a hitelkártya kibocsátójának.

A hitelkártyák használatának előnyei és kockázatai

1. Előnyök az elfogadóhely számára:

– A hitelkártyával rendelkező ügyfelek többet vásárolnak, és vásárlásaik alkalmával jelentősebben többet is költenek készpénzzel rendelkező társaiknál. Tehát a hitelkártya nagyobb forgalmat eredményez.

[1] Jóföldi Endre: *Elektronikus Bankszolgáltatások.* http://mek.oszk.hu/01200/01223

[2] Jóföldi Endre: I.m., 66.

– A kártyakibocsátóknak fizetett jutalék mértéke jóval kisebb annál az összegnél, amit a kereskedők a készpénz feldolgozására, szállítására és biztonságára költenek. Tehát a hitelkártya használata a kereskedőknek kevesebb költséget eredményez, mint a készpénzes fizetés.

2. Előnyök a kártyabirtokosok számára:

– A hitelkártya egy kényelmes szolgáltatás, amelyet világszerte használni lehet anélkül, hogy a meglátogatott ország pénznemére kellene átváltani, majd visszaváltani a pénzünket. Tehát a hitelkártya használata pénzmegtakarítással jár a birtokos számára.

– Ma már hitelkártyát szinte a világ bármely pontján elfogadnak fizetési eszközként.

– A hitelkártya nagy előnye a készpénzzel szemben a biztonság. Ez azt jelenti, hogy a pénz elvesztésével vagy ellopásával szemben a hitelkártya elvesztése, illetve ellopása nem jár akkora veszéllyel, mert a kártyabirtokos felelőssége egy bizonyos összegre korlátozódik.

– A kártyabirtokosnak nyújtott előnyök között fontos szerepe van a kamatmentes hitel nyújtásának. Ennek időtartama általában 3–5 hét, ami alatt az ügyfél bankszámláját nem terheli meg a lebonyolított művelet összege.

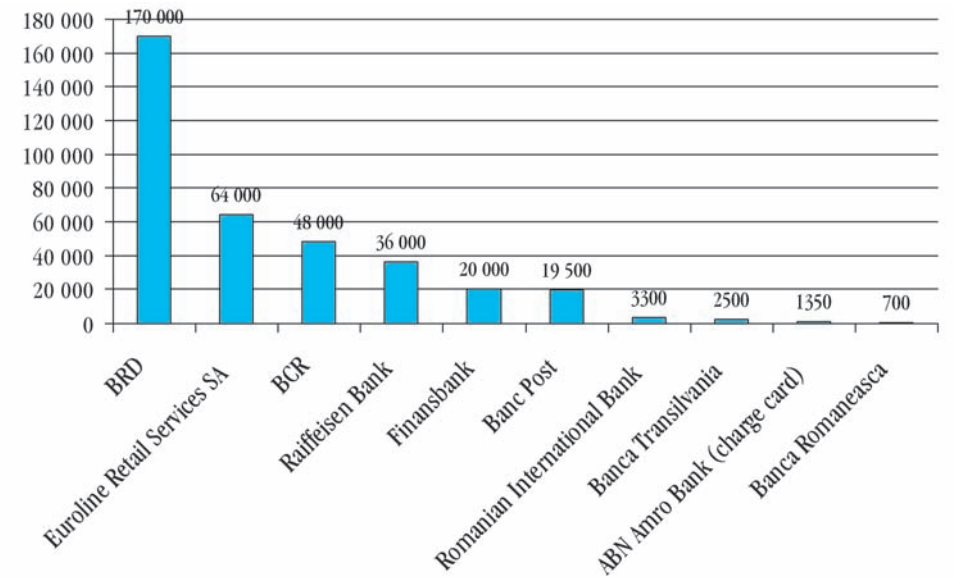
A hitelkártya-üzletág kockázatai

A hitelkártyának a mai napig töretlen sikere van a fizetési eszközök között. Mindemellett a nagy nemzetközi hitelkártya-szervezetek forgalmának évente 1,5–3%-át teszik ki a veszteségek. A fő veszélyforrást a hitelkártyák hamisítása és a különböző visszaélések jelentik.

Hazai hitelkártya-statisztika

2005 végén a hazai piacon 24 kártyakibocsátó bank működött, amelyek a következők: ABN AMRO Bank, Alpha Bank, Banca Comercială Carpatica, Banca Comercială Română, Banca de Credit și Dezvoltare Romexterra, Banca Românească, Banca Comercială Ion Țiriac, BancPost, BRD-Groupe Société Generálé, Banca Transilvania, Citibank, Commercial Bank of Greece, HVB Austria, ING Bank Romania, Piraeus Bank, Raiffeisen Bank, Romanian International Bank, Volksbank, Banca Italo Romena, Finansbank, Emporiki Bank, Unicredit, Euroline és ING Bank.

2004-ben Románia piacvezető hitelkártya-kibocsátója a BRD-Groupe Société Generálé bank volt, amely többszörös előnnyel vezet a többi bank előtt, hiszen a hazai piacra kibocsátott 365 350 db kártyából 170 000-t ő bocsátott ki. Őt követi az Euroline Retail Services S.A. 64 000 kibocsátott hitelkártyával, majd a Román Kereskedelmi Bank 48 000 kibocsátott példányszámmal. A hitelkártyapiacon még fontosabb szerepet töltenek be a Raiffeisen Bank, a Finansbank és a BancPost, habár az általuk és az utánuk következő bankok (Romanian International Bank, Banca Transilvania, ABN Amro Bank, Banca Românească) által kibocsátott hitelkártyák példányszáma összesen nem teszi ki a piacvezető BRD által kibocsátott hitelkártyák számát (6. ábra).

6. ábra. Románia hitelkártyapiacának alakulása 2004-ben

Forrás: http://www.no-cash.ro/raport/editorial.html

A hitelkártyapiacon végzett felmérések alapján egy érdekes tényt állapíthatunk meg: míg egyes bankok nagyon nagy éves kezelési díjat szabnak meg, addig mások nagyon alacsonyat, vagy egyáltalán nem állapítanak meg semmilyen kezelési díjat, ezzel próbálva odacsalogatni az ügyfeleket. A hitelkártyák kezelésének éves díja a következő táblázatban van összefoglalva:

2. táblázat. A hitelkártyák kezelésének éves díja különböző bankoknál 2004-ben

BCR	125 000 ROL
Romanian International Bank	a hitel 1%-a, min. 50 000 ROL
Unicredit	12 USD
Banca Italo Romena	5 EUR
Banca Ion Țiriac	10 EUR
Banca Transilvania	100 000 ROL
Banca Românească	300 000 ROL
BRD	225 000 ROL
Euroline	nincs
Bancpost	240 000 ROL
Finansbank	4 EUR
Raiffeisen Bank	350 000 ROL
Eurom Bank	a hitel 2,4%-a

Forrás: www.no-cash.ro

A hitelkártyák kezelésének éves díja a különböző bankoknál vagy egy fix összeg, vagy a hitel egy bizonyos százaléka hazai, illetve külföldi pénznemben megállapítva. Eszerint a fix díjak tekintetében a legmagasabbat a Ion Țiriac Kereskedelmi Bank szabta meg, míg a legkisebbet a Banca Transilvania. Az Euroline Retail Services egyáltalán nem szabott meg semmilyen kártyakezelési díjat.

SWOT-elemzés a hitelkártyapiacra vonatkozóan

Ez a módszer lehetővé teszi, hogy az adott piacon, jelen esetben a hazai piacon jelen levő hitelkártyákat megvizsgáljuk, értékeljük a jelenlegi piaci helyzetet és megállapítsuk, hogy milyen lehetőségek állnak e dinamikusan fejlődő iparág előtt. Ennek megfelelően a SWOT (Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats) analízis alkalmazása során a következő kérdések tehetők fel:

1. Erősségek: Milyen erősségeket tartanak nyilván a hitelkártyák esetében? Melyek azok a pozitív jellemzők, amelyeket e piac elkönyvelhet?

2. Gyengeségek: Melyek azok a tényezők, amelyek miatt a kártyahasználók elégedetlenek lehetnek? Melyek a hazai piac gyengéi a külföldi hitelkártyapiacokkal szemben?

3. Lehetőségek: Melyek azok a tényezők, amelyekre építeni lehet a jövőben? Ezek milyen formában használhatók fel a hazai kártyapiacon?

4. Veszélyek, fenyegetettségek: Melyek azok a negatív tényezők, amelyekkel a hazai hitelkártyapiac szembesül és amelyek jelentősen befolyásolják e piac fejlődését?

Most pedig rendre válaszoljuk meg a feltett kérdéseket.

1. A hitelkártyák használatának legnagyobb előnye az, hogy e kényelmes szolgáltatás nyújtotta lehetőségeket ma már világszerte élvezhetjük, és emellett úgynevezett *kamatmentes hitellehetőség*hez jutunk. Ez a halasztott fizetéshez kapcsolódik, mivel a kártyabirtokosok a számla kiállítása és a kiegyenlítés közti időtartamra nem fizetnek kamatot. A hitelkártyák használata nyújtotta újabb ajánlat a különböző biztosítási csomagok és mellékszolgáltatások, amelyek persze már kártyakibocsátók szerint változnak. A hitelkártya másik nagy előnye a biztonságból ered, tehát a hitelkártya használata sokkal biztonságosabb, mintha valaki sok készpénzt tartana magánál. A pénz elvesztésével vagy ellopásával szemben a hitelkártya elvesztése, illetve ellopása nem jár akkora veszéllyel, mert a kártyabirtokos felelőssége egy bizonyos összegre korlátozódik.

2. Véleményem szerint az egyik legfőbb ok, amiért hazánkban a kártyabirtokosok elégedetlenek lehetnek, az a kártyaelfogadó helyek alacsony száma. Tény, hogy az elfogadó he-

lyek száma az elmúlt periódusban növekedett, 2002-ről 2004-re a duplájára nőtt, de ez még mindig kevés a környező országokhoz viszonyítva. A másik gyengeség, ami a kártyákkal kapcsolatos, az a hitelkártyák kezelésének éves díja, ami néhány banknál nagyon magas. Ez vagy egy fix összeg, vagy a hitel egy bizonyos százaléka hazai, illetve külföldi pénznemben megállapítva. A kezelési díj teljes mértékben a banktól függ, a bankok állapítják meg. A hitelkártyák használatakor azzal is kell számolnunk, hogy a kártyával való fizetés visszavonhatatlan és visszafordíthatatlan. A fizetés visszavonhatatlansága egyelőre a hitelkártyák használatának újabb negatívuma.

3. A hitelkártyapiac jövőbeni nagy lehetősége az, hogy a chipkártyák bevezetésével a biztonság nagymértékben növelhető. Véleményem szerint a chipkártyák általános alkalmazása egy olyan lehetőség, amelyre építeni lehet, hiszen az újabb technológiákat alkalmazva, mint például a chipkártyákon elektronikus pénztárca létrehozása, a készpénzzel történő fizetések és az ezekkel járó adminisztráció még inkább visszaszorítható. Az elektronikus pénztárcákkal szembeni elvárás, ami a birtokosokban megfogalmazódott, az, hogy a pénztárca bármikor és bárhol feltölthető legyen és létezzen elszámolási rendszer a működtetők között. Ez egy újabb kihívás, lehetőség a kártyakibocsátóknak. A hitelkártya fogalma az elkövetkezendőkben nem lesz azonos a készpénz nélküli vásárlás fogalmával, mert a kártyabirtokosok a kártyáik segítségével plusz szolgáltatásokhoz is fognak jutni. Ezeknek a szolgáltatásoknak a minősége a jövőben még inkább javulni fog.

4. Nemcsak a hazai hitelkártyapiacra, hanem az egész világ kártyapiacára kiterjedő legnagyobb veszélyt a hamisítások, a hitelkártyákkal való visszaélések és csalások jelentik.

Ezeknek a fenyegetéseknek a csökkentése érdekében a nemzetközi kártyatársaságok különböző biztonsági rendszereket hoztak létre, és dolgoznak még újakon, amelyek által a veszélyek új lehetőségekké alakulnak át.

A fent említett erősségek, gyengeségek, lehetőségek és fenyegetések röviden táblázatba foglalva:

3. táblázat. SWOT analízis

STRENGTHS – ERŐSSÉGEK	WEAKNESSES – GYENGESÉGEK
– Kényelmes szolgáltatás – Kamatmentes hitellehetőség – Kiegészítő szolgáltatások, biztosítási csomagok – Biztonságosság a készpénzzel szemben	– Kevés számú kártyaelfogadó hely – A hitelkártyák kezelésének éves díja néhány banknál nagyon magas – A kártyával való fizetés visszavonhatatlan

OPPORTUNITIES – LEHETŐSÉGEK	THREATS – VESZÉLYEK
– A chipkártyák bevezetése és általános alkalmazása, ezáltal újabb szolgáltatások elterjedése – Elektronikus pénztárca létrehozása a chipkártyákon – Bármikor és bárhol feltölthető kártya, a működtetők közt létező elszámolási rendszerrel	– Hamisítások – Csalások – A kártyákkal való visszaélések

A feltett kérdésekre választ adva megállapíthatjuk, hogy az erősségek és a gyengeségek főleg az adott hitelkártya-kibocsátó jellemzőiből fakadnak. A lehetőségek és a fenyegetések pedig a hitelkártyapiacmint gazdasági környezet jellemzőiből erednek. Mint sok más dinamikusan fejlődő piacon, itt is fontos az új lehetőségek kihasználása, valamint a fenyegetések lehetőségekké való átalakítása. Továbbá fontossá válik a fejlesztendő területek és a lehetőségek összekapcsolása.

Az üzletág jövője

„Ha a történelem jó útmutató, egy dologban biztosak lehetünk: Senki nem tudja megjósolni, hogy a következő 30 évben hogyan fejlődik ez a piac."[3]

Ebben a paragrafusban a bankkártyák jövőjét próbálom feltérképezni, új készpénzkímélő fizetési módszereket bemutatni.

A bankkártyapiac jövője egy mondatban megfogalmazható: a chipkártyák elterjedésével bankkártyáinkkal nagyobb biztonsággal több szolgáltatáshoz fogunk jutni.

De mi is a *chipkártya?*

„A smart card-ok intelligens, mikroprocesszorral és/vagy memóriával ellátott műanyag kártyák, amelyek valószínűleg rövidesen igen gyorsan el fognak terjedni. A felhasználhatóságuk nagyon széleskörű, egyáltalán nem korlátozódik csupán a banki, pénzügyi felhasználásra." [4]

Az intelligens kártya a jövő multifunkcionális azonosító és értéktároló eszköze, egy olyan plasztiklap, amely egy mini számítógéppel van felszerelve. A chipben levő mini számítógép tartalmaz processzort, írható és olvasható memóriát, saját operációs rendszere van, programozható, egyszerre több funkciót is képes ellátni.[5]

[3] Horváth Zsolt: *A bankkártya üzletág bemutatása.* 38.
[4] Jóföldi Endre: *Elektronikus Bankszolgáltatások.* 68.
[5] Horváth Zsolt: I. m. 39.

Ez a mikroprocesszoros chipkártya abban különbözik más kártyáktól, hogy a chipkártya a kibocsátás után is rendelkezik olyan üres rekesszel, ahol további információkat lehet tárolni, tehát ez a beépített mikroprocesszor segítségével programozható, ellentétben a többi kártyával. A hagyományos kártyákkal szemben a chipkártyák esetében a biztonságra is nagyobb hangsúlyt fektettek, hiszen a kártyákon tárolt adatokat kriptográfiai módszerekkel titkosítják. A kezdetekben a chipkártyák elterjedését a magas ár gátolta, de pozitívnak tekinthető az, hogy az áruk 2000-től egyre csökken, és a nemzetközi kártyatársaságok serkentik az alacsonyabb áron való előállításukat.

Figyelemre méltó az is, hogy az intelligens kártyák túlnyomó része Európában van használatban, főként Franciaországban, Angliában és Németországban. Ezt mutatja az alábbi táblázat is:

4. táblázat. A pénzügyi intelligens kártyák regionális áttörése, 1999–2004

Régiók	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ázsia, Csendes-óceáni térség	6,3%	7,8%	12,6%	21,9%	26,5%	25,2%
Európa	90,8%	84,1%	73,9%	59,9%	49,5%	43,8%
Észak-Amerika	0,4%	4,6%	8,3%	11,8%	14,6%	19,5%
Latin-Amerika	1,8%	2,7%	3,7%	4,8%	7,8%	9,8%
egyéb	0,4%	0,9%	1,5%	1,7%	1,7%	1,7%

Forrás: Horváth Zsolt: *A bankkártya üzletág bemutatása.* 40.

A chipkártyák széleskörű felhasználási lehetőségei elengedhetetlenné tették bizonyos szabványok megalkotását, elfogadását. Egy ilyen megalkotott szabvány az EMV, amely az Europay, a MasterCard és a Visa közötti együttműködés alapján született. A szabvány megalkotása óta a MasterCard magába olvasztotta az Europay társaságot, majd az együttműködéshez később az American Express is társult. Az EMV célja az intelligens kártyák és a kártyákat támogató terminálok közötti közreműködés megteremtése.

A chipkártyák alkalmazása mellett a másik nagy kihívás hazánkban is az elektronikus pénztárca alkalmazása.

Az elektronikus pénztárca (e-purse) jogi megnevezése „elektronikus pénzeszköz”, és a következőképpen határozható meg: az a távolról hozzáférést biztosító, fizetési eszköznek (bankkártyának) nem minősülő, újratölthető fizetési eszköz – akár értéktároló kártya, akár számítógép-memória –, amelyen értékegységek elektronikus úton tárolhatók, le-

hetővé téve a birtokosnak azt, hogy az értékegységek átadásával közvetlen fizetési műveleteket végezzen.[6]

Ez az elektronikus pénztárcának nevezett fizetési eszköz a gazdaság több szektorában is alkalmazható, amelyek használata előtt a tulajdonos feltölti a kártyát és a kis összegű fizetési műveleteknél a bankjegyeket helyettesíti vele.

Az elektronikus pénztárca gyakorlatilag csak egy alkalmazás az EMV-kártyán. Ez az alkalmazás a chipen tárolódik a rekeszek egyikében. Ezek a pénztárcák előre kifizetett pénzegységeket hordoznak. Az előrefizetés akkor megy végbe, amikor egy arra alkalmas eszköz segítségével a pénztárcánkat a bankkártyánkat igénybe véve feltöltjük.

Fontos azt tudni, hogy a fizetés lebonyolításakor soha nem kell kapcsolatot létesíteni a bankkal, mert a felhasználó titkos kódja és a pénz is a kártyán van tárolva, a benne megtestesülő érték közvetlenül alkalmassá teszi a cserére. Ilyenkor a fizetés és a tranzakció lebonyolítása egybeesik és azonnal történik. A kártya használója vásárláskor csak annyi pénzt költhet el kártyájáról, amennyit előzetesen feltett rá.

A kártyák általában több rekesszel rendelkeznek, hiszen nemcsak a hazai pénznemet, hanem valutát, különböző törzsvásárlói pontokat is képesek kell legyenek egyszerre tárolni. Az elektronikus pénztárca inkább a kisebb, 20 dollár alatti fizetéseket célozza meg, célja ezek biztonságosabbá és olcsóbbá tétele. Nem jelent gondot a használóknak az e-pénz elvesztése sem, hiszen a sorozatszám alapján rögtön le lehet tiltatni.

Az e-pénz rendszer lehet zárt és nyitott. A nyitott rendszerben a pénztárca-tulajdonosoknak lehetőségük van egymásnak pénzt átadni. E rendszer legfőbb hátránya, hogy a pénzmosásnak lehetőséget kínál. A zárt rendszerben ez a pénzátadás nem megengedett. Általában az ilyen rendszereket támogatják a szabályozók is.

Jelenleg a világon 16 országban több mint 50 elektronikus pénztárca-specifikáció működik, Európában körülbelül 20 darab. A Visa, a Sermepa (Spanyolország), a ZKA (Németország) és az Europay létrehozta a Proton kártyakibocsátókat tömörítő CEPS[7] specifikációs rendszert, amelynek célja a különböző rendszerek együttműködési keretének a megteremtése.

Elvárások az elektronikus pénztárcával szemben: Jelenleg az elektronikus pénztárca-tulajdonosok nagy része üzletember, diplomata, akik sokat utaznak és azt várnák el az egyik országban szerzett pénztárcájuktól, hogy az a másik országban is alkalmazható legyen, bármikor és bárhol feltölthető legyen és a rendszerek működtetői számoljanak el egymással. Egyszóval létezzen egy megbízható elszámolási rendszer.

[6] Horváth Zsolt: I. m. 51.

[7] CEPS – Common Electronic Purse Specification.

Összefoglalás

A kártyapiac elemzése során lehetőségem volt átlátni a folyamat fokozatos fejlődését, és arra a következtetésre jutottam, hogy hazánkban is, akárcsak a nyugati országokban, a kártyák fejlődésének dinamikája már nem olyan lendületű, mint a 2000-es évek derekán. Az elkövetkezendő évek nagy kihívása szerintem a smart cardok és a hitelkártyák elterjedésével hozható összefüggésbe.

Romániában a két nemzetközi kártyakibocsátó társaság uralja a piacot, ami véleményem szerint nem is fog változni, hiszen jó pár társaságnak még mindig nem sikerült betörnie a hazai piacra.

A kártyapiac fejlődésével fordított arányban változik makroszinten a fizetési forgalom összetétele, hiszen napjainkban már egyre inkább háttérbe szorul a készpénzzel történő fizetés, és előtérbe kerül az átutalás, a fizetési kártyák használata.

Hazánkban a kártyák betörésének az éve 1992 volt. Ebben az évben a Román Kereskedelmi Bank volt az első, aki a Visa International nemzetközi kártyatársasággal egyezségre lépett, majd ugyanígy járt el a többi bank is. A Visa után hozzánk is betört a MasterCard társaság is.

Hitelkártyát az országban először a Transilvania Bank bocsátott ki 1999-ben, majd egy évre rá megkezdődött a nagy kártyapiaci boom, ami mára már lassuló tendenciát mutat. E kártyapiaci boom annak is köszönhető volt, hogy a közalkalmazottak és néhány nagyobb magánvállalat alkalmazottai kártyára kapták fizetéseiket. A kártyák számának rohamos fejlődése azt eredményezte, hogy napjainkra a forgalomban levő kártyák száma túllépte a 6 milliós küszöböt, és a kártyahasználat lassan státusszimbólummá vált.

Azt, hogy mit hoz a jövő, pontosan senki sem tudja, csupán következtetéseket tudunk levonni az elmúlt néhány év technikai újításaiból, amelyek egy sor újfajta bankszolgáltatás bevezetését tették és teszik lehetővé. A jövő bankszolgáltatásait alkalmazva gyökeresen átformálódik nemcsak a bankrendszer, de az emberek fizetési kultúrája is.

Végső következtetésként azt fogalmaznám meg, hogy az a boom, ami a hazai bankkártyapiacot jellemezte, még egyszer meg fog ismétlődni az intelligens hitelkártyák esetében, hiszen a chipkártyák általános alkalmazása és az elektronikus pénztárca bevezetése még a jövő kihívása Románia számára. Országunknak e dinamikusan fejlődő szegmensén fontos az új lehetőségek kihasználása, valamint az új technológiák alkalmazása. Továbbá fontossá válik a fejlesztendő területek és a lehetőségek összekapcsolása.

Irodalomjegyzék

Basno Cesar – Constantin Floricel– Dardac Nicolae: *Monedă, credit, bănci.* Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1995.

Domokos E. – Katona L.: *Útban az Európai Integráció felé.* Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2002.

Dunajcsik Zoltán: *Elektronikus fizetési* rendszerek. http://www.csucsnet.hu/~karthago/Ekerf.htm

Funar Sabina: P*roduse și servicii bancare - Cardul.* Univ. Dimitrie Cantemir Fac. de Drept Cluj, Edit. Argonaut, Cluj Napoca, 2001.

Horváth Zsolt: *A bankkártya üzletág bemutatása, Új kártyatechnológiák és a bankkártyákhoz kapcsolódó új szolgáltatási lehetőségek*, 2003

Kurdi Zsombor Zsolt: *Elektronikus azonosítás és adatvédelem*, 2004. http://www.cert.hu/ismert/00tanulmany/eea.pdf

Ligeti Sándor: *Banküzemtan*

Jóföldi Endre: *Elektronikus Bankszolgáltatások*, 1997.

Pavel V. Ungureanu: *Banking. Produse și operațiuni bancare.* Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 2001.

Radu Popescu – Cristian Tudorancea – Florin Berbec: Cardul – instrument modern de plată. Edit. Tribuna Economică, București, 1998.

Vasas É. – Harald A. Omidal: *A csekktől a kártyáig*, 1993.

Dr. Ing. Dan Vasilache: *Plăți electronice*, 2004.

Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal si libera circulație a acestor date

Raport anual 2004, www.bnro.ro

The *Nilson Report* (angol nyelvű szakmai folyóirat) oldala: www.nilsonreport.com

www.no-cash.ro

www.orda.ro (Oficiul Român pentru Drepturile de Autor)

www.mastercard.com

www.visacemea.com

www.efinance.ro

www.romcard.ro

www.epayment.ro

www.gbc.hu/magyar/szotar.htm (magyar nyelvű bankkártyás szótár)